

Bryologická exkurze do přírodní rezervace Smrdutá u Chvalčova v Hostýnských vrších

Bryological field trip to the Smrdutá Nature Reserve
near Chvalčov village in the Hostýnské vrchy Mts

ZBYNĚK HRADÍLEK¹, JOSEF PLAČEK², JANA TKÁČIKOVÁ³ & PETR KOCIÁN⁴

1) Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky,

Šlechtitelů 27, CZ-783 71 Olomouc; e-mail: zbynek.hradilek@upol.cz

2) Žárovice 74, CZ-798 03 Plumlov; e-mail: josef.placek@seznam.cz

3) Muzeum Beskyd Frýdek-Místek,

Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek; e-mail: janatkacikova@seznam.cz

4) Nerudova 5, CZ-741 01 Nový Jičín; e-mail: petr.kocian@kvetenacr.cz

Abstract: A bryological field trip to the Smrdutá Nature Reserve near the village of Chvalčov in the Hostýnské vrchy Mts (Moravia, Czech Republic) took place on 28 August 2021. In total, 62 taxa of bryophytes (8 liverworts and 54 mosses) were recorded. No rare and threatened species were found. The occurrence of *Plagiomnium ellipticum* is interesting. Almost all found bryophytes belong to common species, whereas *Campylopus introflexus* is an invasive moss.

Keywords: bryophytes, liverworts, Moravia, mosses

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Kučera et al. (2012)

Po několika nechtěných odkladech se konečně v sobotu 28. srpna 2021 uskutečnila bryologická exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS do přírodní rezervace Smrdutá a jejího okolí v Hostýnských vrších. Přítomno bylo osm účastníků, členů i nečlenů pobočky. Vedení exkurze se ujal Zbyněk Hradílek. Trasa vedla údolím Bystřice k přírodní památce Bludný. Tu jsme jen prošli a vstoupili do přírodní rezervace Smrdutá. Její dolní skalnatá část je porostlá starým suťovým lesem (obr. 1). Vystoupali jsme na vrstevnicovou turistickou stezku a opustili rezervaci. Po jižním žeburu s množstvím spíše suchých pískovcových skal (obr. 2) jsme se na vrcholu Smrduté opět vrátili na území přírodní rezervace. Mimo rezervaci jsou botanicky nepříliš hodnotné stejnověké bučiny a místy donedávna také smrkové lesy. Ty jsou dnes většinou vykácené. Úbočím Kozích hřbetů jsme právě přes takové lesy a paseky sestoupili dolů k silnici.

Smrdutá (749,8 m n. m.) je samostatný vrchol navazující na západní hřbet jejího rozložitějšího souseda a druhé nejvyšší hory Hostýnských vrchů – Čerňavy (843,6 m n. m.). Zatímco od hřbetu Čerňavy se jeví jako malý pahorek, k západu a jihozápadu spadá více než 200 výškových metrů strmým skalnatým svahem až do údolí Bystřičky. Právě tento svah porostlý bučinou, ale především javořinou na suti byl v roce 1975 vyhlášen jako státní přírodní rezervace k ochraně květeny a zvířeny zachovalého suťového lesa a pseudokrasových útvarů. Na dolním okraji se dnešní přírodní rezervace

Obr. 1. Interiér přírodní rezervace Smrdutá v její dolní části. – Foto P. Kocián

Obr. 2. Skalky na jižním úbočí Smrduté již mimo přírodní rezervaci. – Obr. 3. Bohatý porost invazní křivonožky vepnuté (*Campylopus introflexus*). – Foto P. Kocián

prakticky dotýká sousední přírodní památky Bludný, do níž vedla exkurze v roce 2019 (cf. Hradílek & Tkáčiková 2020).

Starý les s množstvím ležících kmenů stromů a také pískovcové a slepencové skály poskytují mnoho vhodných substrátů k růstu mechorostů, které zvláště v předjaří a na podzim oživují čerstvou zelení jinak převládající šedí pískovcových skal.

První přehled mechorostů čerstvě vyhlášené rezervace podali Zemánková & Pospíšil (1977). V území zaznamenali 43 druhů. Je ale více než pravděpodobné, že území pozdější rezervace navštívili už začátkem 20. století Josef Podpěra a František Gogela. V roce 2015 v rezervaci pátral po šikoušku zeleném (*Buxbaumia viridis*) Z. Hradílek, kdy tento „naturový“ druh našel na jediném místě v počtu 10 sporogonů a spolu s ním vyjmenoval dalších sedm jeho průvodních druhů (Hradílek 2015).

Během naší exkurze, která ovšem místy vedla i mimo hranice rezervace, jsme zaznamenali celkem 62 taxonů mechorostů (8 jätrovek a 54 mechů).

Mech *Buxbaumia viridis* se nepodařilo ověřit, přestože tlející kmen, na němž byl mech zjištěn v roce 2015, jsme dohledali. Již mimo rezervaci, na jihovýchodně orientované světlině nad lesní cestou, jsme zaznamenali také větší porost invazního mechu křivonožky vehnuté (*Campylopus introflexus*; obr. 3). Tento nepůvodní druh je sice z údolí Bystřičky znám, ale současný nález dokumentuje jeho šíření na příhodné biotopy v dané oblasti. Prakticky všechny nalezené taxony patří k běžným druhům, jen měřík oválný (*Plagiomnium ellipticum*) náleží k taxonům vyžadujícím pozornost. Vzácnější druhy mechorostů jsme při exkurzi nepotkali.

Použité zdroje

- Hradílek Z. (2015): Monitoring evropsky významného druhu *Buxbaumia viridis* (Moug. ex Lam. et DC.) Brid. ex Moug. et Nestl. na 9 vybraných lokalitách v Hostýnských vrších. – Ms. [Depon. in: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha].
- Hradílek Z. & Tkáčiková J. (2020): Bryologická exkurze do přírodní památky Bludný u Chvalčova v Hostýnských vrších. – Zprávy Moravskoslezské pobočky České botanické společnosti 9: 11–13.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – *Preslia* 84: 813–850.
- Zemánková J. & Pospíšil V. (1977): Mechorosty přírodní rezervace Smrdutá v Hostýnských horách. – Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci 185: 3–6.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavili Z. Hradílek, J. Plaček, J. Tkáčiková a P. Kocián)

Nálezy označené (FMM) jsou dokladovány v herbáři Muzea Beskyd Frýdek-Místek, a nálezy označené (JP) jsou dokladovány v herbáři Josefa Plačka, (PK) v herbáři Petra Kociána a (ZH) v herbáři Zbyňka Hradílka. Pokud za číslem lokality není uvedena zkratka herbáře v závorce, znamená to, že taxon byl pouze zapsán.

Seznam lokalit

1. 81. Hostýnské vrchy, 6672b, Chvalčov (distr. Kroměříž): PP Bludný, stará lesní cesta nedaleko Vodopádů Bystřičky, 49°22'14"N, 17°45'00"E, asi 535 m n. m.

2. 81. Hostýnské vrchy, 6672b, Chvalčov (distr. Kroměříž): PR Smrdutá, dolní část rezervace mezi silnicí Chvalčov–Tesák a lesní cestou (zelená turistická značka) protínající rezervaci přibližně v polovině svahu, suťový les, 49°22'21"N, 17°45'12"E (přibližný střed lokality), 550–625 m n. m.
3. 81. Hostýnské vrchy, 6672b, Chvalčov (distr. Kroměříž): PR Smrdutá a les na V a JV svahu Smrduté nad vrstevnicovou lesní cestou (zelená turistická značka) až po vrchol, suťový les a holá bučina, 49°22'23"N, 17°45'20"E (přibližný střed lokality), 625–749,8 m n. m.
4. 81. Hostýnské vrchy, 6672b, Chvalčov (distr. Kroměříž): pískovcový výchoz u silnice Chvalčov–Tesák, asi 300 m ZSZ od vrchu Bludný (637 m n. m.), 49°22'11"N, 17°44'52"E, 510 m n. m.

játrovky

Aneura pinguis: 1 (ZH);
Cephaloziella divaricata: 3 (FMM), *Chiloscyphus profundus*: 2 (JP);
Metzgeria conjugata: 2 (ZH); *M. furcata*: 1;
Plagiochila porelloides: 2;
Radula complanata: 2 (JP), 3 (JP);
Scapania sp.: 1 (ZH).

mechy

Alleniella besseri: 2 (FMM, JP, ZH); *A. complanata*: 2; *Amblystegium serpens*: 2 (JP), 3 (JP);
Anomodon attenuatus: 2 (FMM, ZH); *A. longifolius*: 2 (FMM, ZH); *Atrichum undulatum*: 2, 3;
Brachythecium rutabulum: 2 (JP); *Bryoerythrophyllum recurvirostrum*: 4 (FMM); *Bryum moravicum*: 2, 3 (FMM);
Campylopus introflexus: 3 (FMM, PK); *Ceratodon purpureus*: 3 (JP); *Ctenidium molluscum*: 2 (FMM);
Dicranum montanum: 2 (ZH), 3 (JP); *D. scoparium*: 2;
Encalypta streptocarpa: 4 (FMM); *Eurhynchium angustirete*: 2; *Exsertotheca crispa*: 2 (FMM, JP);
Fissidens pusillus: 2 (ZH);
Grimmia donniana: 2 (ZH); *G. hartmanii*: 2, 3 (FMM);
Hedwigia ciliata: 2, 3 (FMM); *Herzogiella seligeri*: 2; *Homalia trichomanoides*: 2 (FMM);
Homalothecium sericeum: 2 (FMM); *Hypnum andoi*: 3 (FMM, JP, ZH); *H. cupressiforme* var. *cupressiforme*: 3 (FMM, ZH); *H. jutlandicum*: 2 (ZH);
Isoetecium alopecuroides: 2;
Mnium hornum: 2 (JP); *M. stellare*: 2 (JP, ZH);
Nyholmiella obtusifolia: 2, 3 (JP);
Orthotrichum affine: 2 (JP), 3 (FMM); *O. diaphanum*: 3; *O. pallens*: 2 (JP), 3 (JP); *O. speciosum*: 2, 3 (FMM); *O. stramineum*: 2 (ZH), 3 (FMM);
Paraleucobryum longifolium: 2 (ZH), 3; *Plagiomnium cuspidatum*: 2; *P. ellipticum* (LC-att): 2 (JP);
Plagiothecium succulentum: 2 (FMM, JP, ZH); *Platygyrium repens*: 2; *Pogonatum aloides*: 3;
Polytrichum formosum: 2 (ZH), 3; *Pseudoleskeella nervosa*: 2 (JP); *Pterigynandrum filiforme*: 2, 3 (FMM, JP);
Rhizomnium punctatum: 1, 2, 3;
Schistidium crassipilum: 4 (FMM); *Sciuro-hypnum populeum*: 2 (JP, ZH), 3 (JP, ZH); *Syntrichia ruralis*: 2 (JP), 3 (JP);
Taxiphyllum wissgrillii: 2 (FMM, JP, ZH); *Tetraphis pellucida*: 2; *Tortella tortuosa*: 2 (FMM), 3;
Tortula muralis var. *muralis*: 2 (FMM); *T. subulata*: 3 (JP).